

СХВАЛЕНО
Протокол педагогічної ради
30.08.2022р. №1

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Брацлавського ліцею №1
_____ Оксана БІЛОЗІР
30.08.2022р.

Положення
про організацію інклюзивного навчання у Брацлавському ліцеї №1
Брацлавської селищної ради Вінницької області

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення визначає організаційні засади інклюзивного навчання учнів з особливими освітніми потребами за інституційною (очною(денною) формою здобуття освіти у закладі загальної середньої освіти.

1.2. Положення розроблено відповідно до Закону України «Про освіту», Закону України «Про загальну середню освіту», Постанови Кабінету Міністрів України №763 від 21.07.2021 року «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти», Постанови Кабінету Міністрів України №957 від 15.09.2021 року «Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти».

1.3. Терміни, що вживаються у цьому Порядку, мають таке значення:

Адаптація змісту навчального предмета (інтегрованого курсу) – зміна методів і способів навчання, рівня складності завдань з урахуванням індивідуальних потреб учнів з особливими освітніми потребами без зміни загального обсягу навчального навантаження та очікуваних результатів навчання;

Модифікація змісту навчального предмета (інтегрований курс) – зміна змісту (шляхом спрощення, виключення, об'єднання тощо) навчання з урахуванням особливих освітніх потреб учнів із зміною загального обсягу навчального навантаження та очікуваних результатів навчання;

Оцінка потреби учня в наданні підтримки – процес визначення потреби учня в наданні їй підтримки в освітньому процесі та її рівня;

Рівні підтримки – обсяг тимчасової або постійної підтримки учнів в освітньому процесі відповідно до їх особливих освітніх потреб, що надається в закладі освіти;

Ресурсна кімната – спеціально об'єднана кімната, що має відповідний розподіл функціональних зон, призначена для розвитку учнів з особливими освітніми потребами, гармонізації їх психоемоційного стану та психологічного розвантаження, проведення індивідуальних та/або групових психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять.

1.4. **Інклюзивне навчання** – це система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників (Закон України «Про освіту», 2018).

1.5.Школа надає освітні послуги здобувачам середньої освіти на рівній основі, незалежно від віку, громадянства, місця проживання, статі, кольору шкіри, соціального і майнового стану, національності, мови, походження, стану здоров'я, інших обставин із застосуванням особистісно-орієнтованих методів навчання та з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності усіх здобувачів освіти.

2.Організація інклюзивного навчання осіб з особливими освітніми потребами

2.1.Заклад освіти створює для учнів умови для здобування освіти на рівні з іншими здобувачами освіти шляхом:

- належного фінансового, кадрового, матеріально-технічного, методичного забезпечення;
- забезпечення доступності території, універсального дизайну закладу освіти. У разі коли наявні будівлі та приміщення закладу освіти неможливо повністю привести у відповідність з потребами учнів, здійснюється їх розумне пристосування, що враховує індивідуальні потреби та можливості таких учнів, зазначені в їх індивідуальній програмі розвитку;
- забезпечення необхідними допоміжними засобами для навчання, що дають змогу опанувати освітню програму, відповідно до Порядку забезпечення допоміжними засобами для навчання осіб з особливими освітніми потребами у закладах освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 09 грудня 2020 р. №1289 (Офіційний вісник України, 2021 р., №2, ст.85);
- облаштування та обладнання ресурсної кімнати;
- залучення фахівців (із числа працівників закладу освіти) для надання корекційно-розвиткових та психолого-педагогічних послуг (допомоги) відповідно до потреб учнів;
- забезпечення доступу учнів до Інтернету, а також за потреби до спеціального допоміжного обладнання.

2.2.Зарахування учнів до закладу освіти здійснюється згідно з Порядком зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженим МОН.

2.3.Директор ліцею на підставі заяви одного з батьків (інших законних представників) учня та висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини, що надається інклюзивно-ресурсним центром, утворює інклюзивний клас та організовує інклюзивне навчання з урахуванням рівня підтримки, рекомендованого інклюзивно-ресурсним центром.

2.4.За наявності в закладі освіти кількох класів із здобувачами освіти одного року навчання учні розподіляються пропорційно між такими класами з урахуванням рівнів підтримки, а саме:

- не більше одного учня, який потребує четвертого чи п'ятого рівня підтримки;
- не більше двох учнів, які потребують третього рівня підтримки;
- не більше трьох учнів, які потребують другого рівня підтримки;
- учні, які потребують першого рівня підтримки, розподіляються між класами без урахування кількості таких осіб.

2.5. Для учнів, які потребують підтримки в освітньому процесі, керівник закладу освіти формує команду психолого-педагогічного супроводу та забезпечує її роботу в закладі освіти.

2.6. Для учнів, у яких виникають труднощі під час навчання та які потребують додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі, за рішенням закладу освіти надається підтримка першого рівня.

2.7. Рішення закладу освіти про надання підтримки першого рівня приймається на основі рішення команди, яка проводила оцінку та визначила потребу у наданні підтримки першого рівня, що відображається у протоколі її засідання або висновку інклюзивно-ресурсного центру.

2.8. Команда проводить оцінку на основі відповідної письмової заяви одного з батьків (іншого законного представника) учня, що складається у довільній формі. Припинення надання підтримки першого рівня здійснюється за рішенням команди та/або письмовою заявою одного з батьків (іншого законного представника) учня.

2.9. Для інших учнів рівень підтримки забезпечується відповідно до висновку інклюзивно-ресурсного центру. У разі відсутності у висновку інклюзивно-ресурсного центру інформації про рівень підтримки учня рівень підтримки визначається командою за участю представника інклюзивно-ресурсного центру, що видав такий висновок, та з урахуванням складності порушень учня.

2.10. Для організації інклюзивного навчання учня команда протягом двох тижнів з початку навчання складає його індивідуальну програму розвитку за формою, визначеною «Порядком організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти».

Індивідуальна програма розвитку підписується всіма членами команди, одним з батьків (іншим законним представником) учня та затверджується керівником закладу освіти.

Індивідуальна програма розвитку переглядається не рідше ніж двічі на рік та повинна враховуватися педагогічними працівниками під час освітнього процесу в інклюзивному класі.

Індивідуальна програма розвитку зберігається в особовій справі учня три роки. Батьки (інші законні представники) учня можуть отримати копію індивідуальної програми розвитку на вимогу.

У разі відрахування, переведення учня до іншого закладу освіти копія індивідуальної програми розвитку подається батьками (іншими законними представниками) учня до закладу освіти, де він продовжує здобуття освіти.

3.Корекційна складова інклюзивного навчання

3.1.Учням відповідно до рівня підтримки та індивідуальної програми розвитку надаються психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги у вигляді занять. Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові заняття можуть проводитися в індивідуальній чи груповій формі. Кількість осіб під час групових занять становить від двох до восьми з урахуванням індивідуальних особливостей учнів (однорідності порушень розвитку, віку тощо). Проведення занять в індивідуальній формі здійснюється відповідно до індивідуальної програми розвитку особи.

3.2.Керівник закладу освіти або уповноважена ним особа складає та затверджує розклад проведення психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять.

Розклад занять узгоджується з розкладом навчальних занять класу, в якому навчається учень, складається з дотриманням педагогічних вимог та вимог санітарного законодавства з урахуванням індивідуальних особливостей учнів, затверджується керівником закладу освіти і не може призводити до перевантаження учнів.

3.3.Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові заняття можуть проводитися у ресурсній кімнаті, логопедичному кабінеті закладу освіти.

Для учнів, що потребують тимчасово психологічного розвантаження або усамітнення, в ресурсній кімнаті створюються окрема зона, яка використовується незалежно від розкладу занять.

Ресурсна кімната може використовуватися усіма учнями закладу освіти.

Учні можуть перебувати в ресурсній кімнаті винятково у супроводі педагогічних працівників, асистента учня або залученого фахівця, що проводить додаткові психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові заняття.

3.4. Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові заняття проводяться фахівцями, з якими заклад освіти укладає цивільно-правові договори.

3.5.Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові заняття не враховується під час визначення гранично допустимого навантаження учнів. Тривалість індивідуальних психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять для учнів становить від 20 до 25, а групових – від 35 до 40 хвилин.

3.6.Для учнів може складатися індивідуальний навчальний план. Індивідуальний навчальний план повинен містити, зокрема, інформацію про назву закладу освіти, прізвище та власне ім'я учня, клас, в якому він навчається, цілі виконання та строк дії індивідуального навчального плану, загальний обсяг навчального навантаження та кількість годин на тиждень для вивчення навчального предмета (інтегрованого курсу), інформацію про адаптацію чи модифікацію змісту освітніх компонентів освітньої програми, послідовність, форму і темп їх засвоєння, очікувані результати навчання.

Форма індивідуального навчального плану визначається закладом освіти. Індивідуальний навчальний план складається командою за участю педагогічних працівників, які викладають навчальні предмети (інтегровані курси), у взаємодії з учнями та/або їх батьками (іншими законними представниками),

схвалюється педагогічною радою закладу освіти, затверджується його керівником та підписується одним з батьків (іншим законним представником) учня.

3.7.Інклюзивне навчання учнів, у тому числі згідно з індивідуальним навчальним планом, здійснюється відповідно до освітньої програми закладу освіти з урахуванням їх особливих освітніх потреб та особистісно орієнтованого спрямування освітнього процесу, адаптації та/або модифікації окремих навчальних предметів (інтегрованих курсів).

4.Організація навчання учнів з особливими освітніми потребами

4.1.Тривалість здобуття освіти учнями може бути продовжена на рівнях початкової та базової середньої освіти відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2003 р. №585 «Про встановлення тривалості здобуття повної загальної середньої освіти особами з особливими освітніми потребами у закладах загальної середньої освіти.

4.2.Для учнів, які навчаються в різних інклюзивних класах одного або різних років навчання, для проведення занять, вивчення навчальних предметів, курсів, інтегрованих курсів, у тому числі вибіркових, можуть формуватися та функціонувати інклюзивні між класні групи.

Під час формування таких груп враховуються індивідуальні програми розвитку. Кількість учнів в інклюзивній між класній групі повинна бути не менше шести та не більше дванадцяти.

4.3.Учні за заявою одного з батьків (іншого законного представника) зараховуються до групи подовженого дня. Утворення та організація діяльності груп подовженого дня у закладі освіти здійснюється відповідно до порядку, затвердженого МОН.

4.4.Оцінювання результатів навчання учнів у закладі освіти здійснюється за системою та загальними критеріями оцінювання, затвердженими МОН, та з урахуванням індивідуального навчального плану.

4.5.Після завершення навчання учні отримують документи про освіту державного зразка відповідно до зразків документів про загальну середню освіту, затверджених МОН.

4.6.Заклад освіти організовує інклюзивне навчання учнів за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів, інших джерел, не заборонених законодавством.

5.Обовязки асистента учителя та асистента учня

Асистент вчителя бере активну участь у підготовці до уроку (виготовлення презентації, дидактичних ігор в PowerPoint, підбір текстів для аудіовикладання, картинок та схем для унаочнення матеріалу). Провідною концепцією в системі педагогічної реабілітації дітей з комплексними порушеннями є модель «крок за кроком», яка полягає в можливості навчання дитини певним навичкам саме в тому віці й саме в тому об'ємі. Час, протягом якого дитина з особливими

освітніми проблемами може концентрувати увагу – 5-7 хвилин, в кращому випадку – до 15 хвилин. Слід пам'ятати, що для дітей з комплексними порушеннями в розвитку, неможливо однозначно окреслити послідовність здобуття ними окремих умінь. Так, жодна з існуючих шкал розвитку не є достатньо вдала, оскільки розвиток таких дітей в окремих сферах не є гармонійним і не відбувається за стандартним зразком. Дидактичні засоби повинні бути безпечними і естетичними. Вони добираються відповідно до віку, щоби не інфантилізувати учнів і бути суттєвим елементом формування їх особистості, надавати їм оптимальну допомогу можливості самостійного застосування і здобування досвіду. Найважливіші вказівки при добиранні предметів дає сам учень: важливі його реакції, настрої під час ознайомлення з новою річчю, можливість бути виконавцем, зацікавлення наслідками користування предметом. Будь-яке завдання повинно викликати позитивні емоції та бажання його виконувати. Варто обов'язково включати в роботу коригування порушень у розвитку емоційно-особистісної сфери (релаксаційні вправи для міміки обличчя, драматизації, читання за ролями). Асистент вчителя, працюючи в умовах використання технологій дистанційного навчання, забезпечує особистісно орієнтоване спрямування освітнього процесу:

- організовує спільно з учителем/ями освітній процес з використанням технологій дистанційного навчання;
- забезпечує навчання учня з особливими освітніми потребами, у тому числі за потреби здійснює в межах свого педагогічного навантаження індивідуальне підключення поза часом уроку, який здійснюється онлайн, та надає додаткові пояснення, виконує разом з дитиною домашні завдання, які були їй не зрозумілі;
- надає додаткові пояснення дитині щодо виконання матеріалу, який вивчається, та завдань в окремій онлайн кімнаті, забезпечує перевірку виконання таких завдань;
- забезпечує реалізацію індивідуальної програми розвитку в межах своєї компетенції, зокрема досягнення поставлених в програмі цілей навчання, завдань на період дії ІПР, забезпечення визначених ІПР потреб, тощо;
- забезпечує в межах компетенції реалізацію індивідуального навчального плану дитини (за наявності);
- координує дистанційне навчання з батьками (іншими законними представниками) дитини, у тому числі завчасно попереджає про зміни розкладу, необхідні навчально-дидактичні матеріали тощо;
- здійснює підготовку матеріалів для дистанційного навчання для учнів з особливими освітніми потребами, у тому числі консультує батьків щодо їх використання;
- забезпечує комунікацію закладу освіти та батьків (інших законних представників дитини) з метою організації навчання учнів з особливими освітніми потребами;

- координує дистанційне навчання з батьками (іншими законними представниками) дитини, у тому числі завчасно попереджає про зміни розкладу, необхідні навчально-дидактичні матеріали тощо;
- здійснює підготовку матеріалів для дистанційного навчання для учнів з особливими освітніми потребами, у тому числі консулює батьків щодо їх використання;
- забезпечує підготовку індивідуальних завдань та адаптацію навчальних матеріалів відповідно до потенційних можливостей учня з урахуванням умов дистанційного навчання;
- забезпечує індивідуалізацію технологій дистанційного навчання з урахуванням особливих освітніх потреб, у тому числі обирає відповідні інструменти, консулює батьків щодо технічних особливостей їх використання з учнями з особливими освітніми потребами;
- асистує вчителю під час проведення дистанційних занять, зокрема допомагає вчителю під час поділу учнів на пари і групи в ZOOM-конференціях, може приєднуватись до будь-якої пари/групи в будь-який момент, допомагати та виправляти помилки, слідкувати за підняттям рук учнів, вмикати та вимикати мікрофони, включати демонстрацію екрану для показу презентацій та відео, слідкувати за чатом та відповідати на питання учнів та батьків, які виникають під час уроку;
- асистує вчителю при роботі з іншими учнями класу, які потребують першого рівня підтримки в закладі освіти, додаткових пояснень, індивідуального підходу, мають проблеми з опануванням матеріалу, у тому числі у зв'язку з перебуванням за кордоном чи на тимчасово окупованих територіях, відсутністю доступу до онлайн занять, наявністю психологічної травми;
- надає учню та його батькам (іншим законним представникам) рекомендації щодо дотримання норм при користуванні комп'ютерною технікою, щодо організації робочого місця дитини;
- спільно з іншими учасниками команди супроводу бере участь у розробленні ІПР;
- забезпечує ведення щоденника спостережень за дитиною з ООП з метою відстеження динаміки розвитку та оцінки рівня досягнення цілей навчання, зазначених в ІПР;
- створює індивідуальне портфоліо учня з ООП.

Асистент вчителя в межах свого педагогічного навантаження не надає (не проводить) корекційно-розвиткові та психолого-педагогічні послуги (заняття), не надає консультацій та завдань замість вчителя-логопеда, практичного психолога чи інших фахівців. Асистент учителя не розробляє самостійно індивідуальну програму розвитку, не здійснює направлення батьків (інших законних представників) до вузьких спеціалістів, не змінює самостійно освітню траєкторію учня. Учні з особливими освітніми потребами не мають залишатися в ресурсній кімнаті чи інших навчальних приміщеннях закладів освіти без

нагляду педагогічних працівників. Тому під час освітнього процесу, у випадку потреби, асистент вчителя здійснює супровід дитини до ресурсної кімнати.

Відповідно до законодавства в освітньому процесі соціальні потреби учнів з особливими освітніми потребами забезпечуються асистентом учня - соціальним робітником, одним із батьків учня або уповноваженою ними особою. Асистент учня не є педагогічним працівником та не призначається на посаду керівником закладу освіти, а лише може бути допущений ним до освітнього процесу відповідно до діючого законодавства. Асистент учня (дитини) відповідно до Примірного положення про команду супроводу залучається до складу команди супроводу дитини та має сприяти досягненню визначених командою супроводу цілей розвитку у питаннях соціальної адаптації, комунікації та соціально-побутової орієнтації. Водночас асистент дитини з ООП супроводжує учня до школи, допомагає йому пересуватися, переодягатися, відвідувати туалет, їдальню, але не приймає участі в освітньому процесі. Асистент вчителя та асистент учня (дитини) виконують різні функції та мають різні обов'язки.

В умовах дистанційного навчання дітей з особливими освітніми потребами роль асистента вчителя посилюється, оскільки такі діти в умовах воєнного стану потребують особливої уваги та підтримки в освітньому процесі.

Відповідно до Переліку посад педагогічних та науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 червня 2000 р. № 963, асистент вчителя є педагогічним працівником, на якого поширюються державні гарантії в умовах воєнного стану, визначені Законом України "Про освіту", зокрема щодо організації освітнього процесу в формі, що є найбільш безпечною для його учасників; збереження місця роботи, середнього заробітку працівників.

Відповідно до статей 26 та 44 Закону України "Про повну загальну середню освіту" асистент вчителя забезпечує особистісно орієнтоване спрямування освітнього процесу для учня з особливими освітніми потребами та забезпечує досягнення особами з особливими освітніми потребами результатів навчання, передбачених відповідним державним стандартом.

Асистент вчителя, який є учасником команди психолого-педагогічного супроводу, забезпечує індивідуалізацію освітнього процесу для дитини з ООП та в умовах дистанційного навчання продовжує виконувати свої функції, визначені у посадовій інструкції, затвердженій керівником закладу, а також виконувати функції відповідно до примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини.

6. Фінансування інклюзивного навчання

6.1. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 року №1096 «Про встановлення розміру доплати за окремі види педагогічної діяльності» (із змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 14.02.2018 р. №72), листа Міністерства освіти і науки України від 14.03.2019 р. №1/11-2635 «Щодо встановлення доплати педагогічним працівникам за роботу в інклюзивних класах» педагогічним працівникам і помічникам вихователів в

інклюзивних класах (групах) усіх закладів освіти передбачено встановлення доплати в граничному розмірі 20% посадового окладу (ставки заробітної плати).

6.2. Зазначена доплата встановлюється педагогічним працівникам тільки за години роботи в інклюзивних класах.

6.3. Педагогічне навантаження асистента вчителя інклюзивних класів на тарифну ставку становить 25 годин на тиждень (стаття 25 Закону України «Про загальну середню освіту»).